

B i d r a g

36

till

SVENSKA SKALDEKONSTENS HISTORIA.

A f h a n d l i n g

som med viddberömda Philos. Facultetens
tillstånd

under inseende af

MAG. PEHR DANIEL AMADEUS ATTERBOM

Professor i Ästhetiken och Vitterheten, Ridd. af K. N. O.

En af de Aderton i Svenska Akademien,

Ledamot af åtskilliga Lärda Samfund

för

Philosophiska Graden

utgifves

af

MARTIN SCHÜCK

af Stockholms Nation.

och offentligen försvaras

på Gustavianska Lärosalen d. 18 Maj 1842.

p. v. t. e. m.

1.

UPSALA 1842.

Wahlström & Låstbom.

Inledning.

Hvad här kommer att meddelas, är, naturligtvis, icke någon sammanhängande framställning af Svenska Poesiens häfder; det är icke ens något utkast till en sådan; utan blott en kedja af betraktelser öfver vissa stycken deraf. Vi ämna urvälja några af dem, som der förete sig såsom hufvudstycken, såsnart vår uppmärksamhet utgår från en rentaf ästhetisk synpunkt, eller har i sigte endast och allenast Poesien såsom Poesi. Fästade oss alltså blott vid företeelser af den art, som kunna gälla för verkliga uttryck och utvecklingar af Poesiens tillstädesvaro i den Svenska Norden, inbjuda vi till en följd af karakteristiska, om icke taf-lor, åtminstone teckningar, öfver sådana föremål och författare, som i nyssnämnda historia, betraktad ur nyss angifna synpunkt, företrädesvis förtjena att till någon lifligare hugkommelse, någon utförligare skärskådning afsöntras från den öfriga myckenheten af data, namn och årtal. Det ligger i sakens natur, att denna myckenhet, utom att den på sammanbindande vis fyller mellanrummen i de egentliga föremålen galleri, har föga, och ofta nog intet, ästhetiskt värde.

Likväl skola antydningar om det inre samband, hvare de här tecknade hufvudföreteelserna sinus emellan stå, icke saknas. Och sålunda komma vi visserligen alltid att äga en utsigt åt Svenska Poesiens Historia såsom ett helt, ja — vid slutet — äfven en öfversigt deraf; utan att vi dock, för denna gång, uppehålla oss vid annat än särskilda framställningar.

Kanske beteckna vi tydligast dessa framställningars åsyftning, om vi säga, att de — tills vidare — må begagnas såsom supplementer till HAMMARSKÖLDS bekanta förtjenstfulla arbete. Vid detta arbete är för alltid den heder fästad, att hafva inledt — eller öppnat vägen till — en storsinnad och grundlig behandling af Svenska Vitterhetens häfder. För sitt ändamål ganska tjenligt, — särdeles i sin andra upplaga eller genom den förträfflige SONDÉNS bearbetning, — är det dock mindre lämpligt att tillfredsställa de läsare, som der äska handledning till en riktigt lefvande och klar uppfattning af det i fäderneslandets vitterhet egentligen märkvärdiga och yppersta. Ty detta, hvarom nu för oss är hufvudfrågan, förekommer der ibland allt det öfriga liksom inbäddadt, och merändels såsom så knapphändigt behandladt, att åt oväsentliga skrifter och författare lika flit och utrymme blifvit egnade, som åt väsentliga; hvarigenom lätt sker, att man bland de förras hvimlande mängd borttappar just dessa, i fall man icke till boken medför en själfförvärfvad fullständigare kännedom. Orsaken är, att det lit-

terär-historiska och bibliographiska interesset låg Hammarsköld fullt ut lika mycket om hjertat, som det poetiska. Deraf måste följa, att hans verk, som föröfrigt uttryckligen vill blott meddela förberedande materialier och uppräningar till en svensk vitterhets-historia, blef en handbok, mindre till vägledning i kunskap om fäderneslandets skaldekonst, än till vägledning i den ästhetiska afdelningen af fäderneslandets *historia litteraria*. Det blef snarare ett ur sin författares kritiska grundsatser reflecterande register öfver allt, hvad inom Svenska Vitterhetens område blifvit så utan, som med Sånggudinnans vilja frambragdt, än en skildring, som enkom åsyftar, att göra läsaren bekant med det, hvilket står öfver hela den öfriga mångbetitlade massan upphöjdt, såsom något, hvarels äkta Poesi, dels åtminstone en fläkt deraf, verkligen innebor. Dock fordrar billigheten det erkännande, att så långt, som det förutnämnda interesset och hans dymedelst bestämda plan tilläto, har han, under upptecknandet af hvad han fann på sin outtröttligt forskande väg, visserligen sökt lägga tonvigt på hvad han ansåg för det märkligare och bättre. Också har man i allmänhet mindre förebrått honom, att esomof-tast icke hafva gjort detta nog tillräckligt, än att hans omdömen öfver de utmärktare föremålen så ofta dicteras af en ensidighet, som lätt hänför honom, nu i tadel, nu i berömmet, till utsväfningar eller öfverdrift. Från denna beskyllning kan han icke heller frikännas.

Så har han t. ex. af Dalin gjort vida mindre och af Hallman vida mer, än båda i verkligheten äro; och huru han grasserat med Leopold, är rikskunnigt. Han var, ehuru i grunden en af de receptivaste, mildaste och medgörligaste människor, som någonsin lefvat, dock i vissa engång fattade meningar alldeles oböjlig. Ända till sitt yttersta fann han hos den, som skrifer dessa blad, endast nyck och paradoxer uti sådana påståenden, som t. ex. att i mången af Dalins Visor finnes naif känsla, sinnrik vändning och musikalisk ton, eller att vissa stycken af Leopold äro i sitt slag mästerstycken. Till någon ursäkt för den klandrade ensidigheten och öfverdriften af mången hans omdöme må lända, att han tänkte och tryckte dem i en tid, då Vitterheten var, hvad Politiken sedermera blifvit: tummelplats för ett svall af kämpande lärosatser och passioner. Vitterheten var nämligen då en sak, som föranledde nog allmänt deltagande, för att öfverhufvud försätta människornas affecter, så de äldres, som de yngres, i lifligaste rörelse. Man bör besinna, hvilka frestelser till omedvetna, hvilka eggelser till halfmedvetna orättvisor måste finnas att bekämpa, hvilka favorer af gamla fördomars utbyte mot nya måste träffas att undvika, under tidsförhållanden, då hela den högre Culturens luftkrets är full af nya tankämnen, som först småningom hinna utveckla sig till fullklara tankar, och som lätteligen, ja nästan onödgärligen förvandla sig till lika många stridsämnen, just genom

sjelfva hemödandet att skaffa sig plats och gestalt. Framförallt torde detta böra besinnas af dem, hvilka nu på de fordna stridsfälten makligt inberga, om icke skördar som de ej sätt, åtminstone skördar som ej kostat dem den första uppodlingens besvärligheter. De må prisa sig lyckliga i jemnförelse med män, som nödgades se sin lefnad upptagas af blotta rödjandets och stembrytandets mödor, och som för dessa mödor upplefde ingen annan belöning, än sina flesta samtidas ovilja; hvilken dessutom blifvit, såsom en stereotypisk tradition, af nutiden benäget omfättad till vidare fortplantning.

”So be it: we can bear *)”.

Måttligheten af sina utspråk har Hammarsköld på ärligaste vis tillkännagifvit i förordet till den bok, hvarom vi talat. Lika ärligt har han der uttryckt sin åsigt af sin personliga ställning, i dessa vackra rader, dem vi, emedan de oslöjadt uppenbara det innersta af hans själ, ej kunna neka oss nöjet att här anföra: ”Jag skulle icke älska mitt fädernesland, icke styras af de principer, som min filosofi gifvit mig, om jag icke, till trots af alla obehagligheter, ändå skulle handla, der jag tror det leda till gagn. *Fiat justitia et percat judex!* är mitt valspråk: helst som jag anser mitt jordiska lif, med dess obetydliga och snart förgängliga lycka och lugn, såsom något ganska ringa, mot sträfvandet att hos samtid och efterverld

---

*) Byron.

väcka något sundare begrepp eller utbreda en enda högre idé, som består och verkar för evigheten”.

Vi må glädja oss, om inom Vitterhetens landamä-
ren — såsom det synes — på detta stormiga tidskifte
nu ett lugnare och fridsammare följt; framförallt, om
orsaken till detta lugn icke ligger, å ena sidan, i den
stora allmänhetens liknöjdhet för all humanistisk cul-
tur med dess såkallade opraktiskhet och idealism,
samt, å andra sidan, i ett sjelfviskt *sauve qui peut* hos
flertalet af de vittra författarne, under det enhvar rig-
tar sin omsorg blott på befrämjandet af sin egen lilla
gloria, jemte hvarjehanda andra små enskilda fördelar.
Vi älska att tro, — åtminstone hvad de sednare be-
träffar, — att orsaken ligger i en af Skönhetens ande,
hvilken såsom sådan alltid innerst är Kärlekens, omsi-
der fullkomligare vunnit seger. Det vissa är, att i
samma stund, som den äkta Poesiens genius fullt ge-
nomgriper Skaldens och Litteratörens medvetande, blir
det honom icke längre möjligt, att öfver andra dömma
med vrång ensidighet eller småaktig snäfhet. Tvärtom:
emedan all Skönhet öfverhufvud är på jorden förhå-
dande sinnebild af den saliga verld, der, liksom i
Elysium mellan Heroernes skuggor, blott endrägt och
vänskap herrska, skall det i klar förnimmelse uppgång-
na Sköna nödvändigt medföra den sinnenas stämning,
som motsvarar och uttrycker dess egen eviga glädje.
Då skola Vålviljan, Sanningen, Rättvisan, Friden, nu
biltoge från det offentliga samhällslifvet, åtminstone

inom Diktens och Konstens omkrets finna en fristad, dit de himmelska verkligheter, utan hvilka menniskolifvet är ingenting annat än ett förfinadt djurlif, räddat sig undan den allmänna förbistringen, för att inom denna heligt slutna rymd samla krafter till förnyad inverkan på de jordiska tingen. I sådant fall behöfva Sångens vänner ej frukta, att icke, äfven för vårt fädernesland, ett nytt tidehvarf skall komma, då de idealiska, men just derigenom för evigheten gällande interessen, som göra hvarje bildad stats sanna sällhet och ära, återvinna den öfvervigt, som dem med rätta tillhör. Också skola, på ett slikt sakernas tillstånd, sjelfva de "materiella" interessena (rigtigt uppskattade) vinna: ty lika sannt, som att Materien är till för Andens skull (och icke — hvad mången nu synes hardt nära att yrka — Anden för Materiens), lika sannt är, att hvarje fullkomligare utveckling af allt det, som man kallar Ideellt, skall åstadkomma en fullkomligare utveckling äfven af allt det i samhället Materiella. Väl kan sådant endast ske på det vis, att detta sistnämnda genomtränges af det förras princip, och blir sjelft en expression af densamma: men just dymedelst upphör emellan båda den fiendtliga motsättning, i hvilken det, gång efter annan, faller dem ömsesidigt in, att brottas med hvarandra om hvem som skall — maka åt sig. Ställes tills vidare, eller så länge förvirringens mellantid fortfar, denna snöda yrkan till de interessen, som vi benämnt "idealiska", emedan de samt-

ligen — och rakt — hafva verldstingens gudomliga urbilder till föremål: så svara de tvifvelsutan ett bestämdt och orubbligt nej, samt förblifva dervid in i döden; — så framt någon död kunde hota dem. Ej utan skäl torde kunna sägas, att de i vårt kära fädernesland, under nuvarande omständigheter, befinna sig i ett slags belägrings-tillstånd. Men innanför deras omkrets, eller mellan deras egna anhängare och tolkar, bör just detta tillstånd verka såsom kraftigaste anledningen att befordra den samdrägt, som sjelfnödvändigt följer af bemödanden, hvilka både äro gemensamma och gemensamt förstådda.

En period i Vitterhet och Konst, sådan vi här antydt, var icke främmande för den ädle Hammarskölds utsigt: men under blickandet åt detta gryende fjerran, förblef han dock sjelf fångslad inom den stormhvirfvel, som han ej hann öfverlefva. Andra skrifter i samma väg hafva sedan utkommit, hvilka för älskare af detta studium ej kunna vara okända: WIESELGREN'S, LINDEBLADS, LÉNSTRÖMS; bland hvilka ännu blott det sista är fullständigt utgifvet. Summariska omdömen öfver dessa skrifter kunde här klinga såsom obefogade maktspråk; och till en granskning, som vore i någon mån motiverad, finnes här intet utrymme. Icke heller behöfves den för vårt ändamål. Egenskaperne af handbok torde ännu Hammarskölds arbete, oaktadt sina anmärkta brister, närmast motsvara. Det berömdaste af dessa verk är WIESELGREN'S.

Rikt på snille, på materialier och läsvärdhet, har det under utförandet blifvit något helt annat, än hvad dess titelblad utlofvar. Enligt detta, handlar det om "Sveriges Sköna Litteratur": men innehåller dock, i visst afseende, långt mer; och äfven, i visst afseende, långt mindre. Det har nämligen förvandlat sig till en på engång factisk och constructif uppräning af Sveriges hela litterära Culturbistoria; och öfverskrider, ej sällan, till och med dessa gränser. I Hammarskölds bok kämpar det litteratur-historiska interesstet om öfvervigten med det enkom poesihistoriska; i Wieselgrens har öfvervigten afgjort tillfallit det förra, som der utvidgat sig till ett national-cultur-historiskt, — churu visserligen alligenom lifvadt och lågande af en poetisk anda. Bägge dessa verk hafva varit föremål för skarpa, och äfven för grundliga, recensioner. Hvad det sednare angår, torde det mest blottställa sig för klander deruti, att compositionen är (såsom composition af ett helt) nog chaotisk, — och detta till en stor del just genom författarens constructions-lust. Vi kunde säga, i fall man nödvändigt vill ha båda dessa arbetens svagare sidor betecknade, att liksom Hammarsköld är benägen att utsväfva i polemik och annalistik, så är deremot Wieselgren benägen att utsväfva i construction och skimrande (stundom till hela noveller växande) hypoteser. Icke dessmindre är hos honom mycket att lära; och vi motse fullbordandet af hans verk med

längtan. LINDEBLAD och LÉNSTRÖM hafva enkannerligen Poesien i sigte, och afvika i sina framställningar ingenstädes från den uppgift, hvilken de såsom sin tillkännagifvit. Den förre synes företrädesvis åsyfta en (dock i god mening) populär skildring af "Svenska Sångens" former och öden; den sednare har velat göra sin kritiskt-historiska bildsal äfven till en samling af de utmärktaste svenska författares omdömen öfver hvarandra. Till det mål, att erhålla ett lefvande skilderi af det poetiska elementets utveckling i Sverige, lemna enhvar af dessa skrifter viktiga bidrag. Rättvist kan om dem alla yttras, att de, fastän under stora skiljaktigheter så i förtjenst som brist, med nöje och nytta gälda den tid, som användes på deras läsning. — Öfver särskilda hithörande ämnen har man dessutom en och annan ypperlig afhandling. Så t. ex. öfver Svenska Folkvisan, af Geijer (i den af honom och Afzelius utgifna Samlingen); öfver Sveriges äldsta Dramatik, af Rydqvist (i sjunde bandet af tidskriften Skandia); o. s. v. En ny dag tyckes alltså börja uppgå, eller fastmera redan vara uppgången, liksom i allmänhet öfver Sveriges häfder, så jemväl öfver Svenska Vitterhetens.

Också kan ej annat vara, än att kärleken till fäderneslandets häfder, ehvar han befinner sig rätt lefvande och fullständig, äfven innebär kärlek till den del af denna minnesteckning, som sysselsätter sig med dess vitterhet och litteratur. Här nämligen, och särdeles i

dess Skaldekonst, i dennas upprinnelse och utbildningsgång, framvisar sig den skäraste afspeglings af svenska folklynnets innersta egenheter; så väl när de betraktas i och för sig sjelfva, samt i sin ursprungliga eller rent inhemska sammanflätning med Nordens naturlif, som när de betraktas i sina beröringar med andra folkslags odling. Ingenting vore då öfverflödigare, än att här enkom utlåta oss i något förord och loftal öfver värdet, vigten, nödvändigheten af förtrolig bekantskap med det bästa, det förnämsta, som svenska snillet har i poetisk — och öfverhufvud i ästhetisk — rigtning frambragt. Hufvudvinsten af allt det studium, som en bildad nation egnar åt sina häfder, består tvifvelsutan deri, att hon lär känna sig sjelf i sin forntid, för att kunna rätt begripa sig i sin nutid, och sedan, af dessa bägge kunskapers förening, skörda hel-sosamma tillämpningar för sin framtid. Förbåller det sig så: då är ock visst, att äfven på detta fält upp-växer för svenska national-medvetandet en oberäknelig vinst; och det med hänsyn, ej blott till en ästhetisk, utan jemväl till en allmännelig historisk sjelfkänedom. Det egentliga *facit* af denna vinst låter visserligen först hopsommara sig vid den återblick, hvarmed man vid slutet öfverskådar kedjan af de betraktelser man anställt. Men om vi, under dessa betraktelsers gång, vinna nya bekräftelser på Ehrensvärds ryktbara dom öfver svenska folkets art och lynne; om äfven här möter oss en taffa, som hvimlar af stora individualiteter och stora begyuel-

ser, men i sitt sammanhag, i sitt omfång företer endast ett helt af — fragmenter; om vi äfven här öfverallt stöta på skarpa och skärande motsatser, än af de rörligaste enstaka personligheter och en dem omgifvande orörligaste massa (ur hvilken de likväl sjelfve uppstigit), än af det djupaste allvar och den ytligaste löslighet, än af den beslutsammaste tilltagsenhet och den liknöjdaste phlegma, än af det ystraste vikingsmod och det ömkänsligaste vemod (hvars klagotoner näppligen af något annat folks elegiska utgjutelser kunna i innerlighet öfverträffas), än af den ljusrikaste naturfröjd, som i sin kortvarighet berusar, och den nattdigraste naturdvala, som i sin långvarighet förlamar; om dessa motsatser, esomoftast, ögonskenligen befinnas inom ett och samma individuum; om svenska sånggudinnans egenhet och styrka vanligare synas bestå i lyrisk hänförelse och klang, blandad med en mäktig höjelse för didaktisk verldsbeskådning, samt alltså i känslöglöd och djupsinnighet, än i den mera objectift uppfinnande bildningskraft, som frambringar Poesiens episka och dramatiska skapelser; om äfven här visar sig, tillika med den oundgängliga nödvändigheten att mottaga inverknningar från andra tidigare bildade och längre i bildning framskridna folkslag, jemväl alltför mycken håg, att slafviskt på sig inympa det utländska såsom sådant, och dervid tillbakasätta, försumma, ja förglömma det inhemska; om också inom denna rymd möter oss ett national-begär, som, i syftning åt

det Skönaste och Största, vill vara, omfatta och befrämja allt, men icke dessmindre är förenadt med en lika stark benägenhet, att, när detta icke kan ske, helst vara, omfatta och befrämja — intet; om det helas bild, slutligen, också här gifver intrycket af ödslighet och armod, — men dock en ödslighet, som (vid närmare påseende) är full af själ, ett armod, som i sitt egentliga väsen har en rörande fågring — ungefär sådan, som ett svenskt landskap visar,

”när en tankfull stjärna vid skogsbrynet står
och en bergfors qväder i natten,
och Freya gråter sin glimmande tår
utöfver de ensliga vatten”;

om det språk, som till allt detta gifver meddelandets form, är ett af Europas skönaste, och af alla de germaniska, både såsom ett skaldekonstens och vältalighetens tungomål, obestriddigt det yppersta, — men ännu fortfar att just af dem, hvilkas modersmål det är, i allmänhet missaktas, misshandlas, eller åtminstone vanvårdas; om, säga vi, dessa och dylika företeelser skulle under våra betraktelsers gång träda oss till mötes: då är ock, med det nu sagda, sjelfva det allmänna resultatet af samma betraktelser antydt; och lätt bör då, i fall någon framtid för svenska nationen och således för svenska vitterheten återstår, kunna skönjas den båtнад, som för denna framtid kan från sådana insigter hämtas. Man frågar ej sedan, hvad man såsom svensk vitterhetsvän, men ock öfverhufvud såsom svensk fosterlandsvän, äger att i afscende på denna

framtid göra och låta. Man har nämligen då gjorts uppmärksam. ej endast på de punkter, der svenska lynnet och snillet framvisa det fördelaktiga och för framtiden lofvande af sina anlag; utan äfven på dem, der dessa blotta sina brister, sina sköte- och svaghetssynder. Och genom sådan uppmärksamhet, om den är af rätt art, skall troligen omsider inses, att dessa lyten och synder, om än till hälften medfödda, dock åtminstone till hälften förverkligat sig genom uraktlåtande af tillbörlig vilja, ansträngning, flit, tukt, eller i allmänhet af tillbörlig uppfostran (så af mottagen, som af sjelfgifven).

Vanligt är, att man, vid detta ämne, helst vänder sig till ljussidan; och denna har derföre blifvit esomoftast, både i vers och prosa, skildrad med mycken vältalighet. Det är sannt, att vår Nordens natur är hög och kraftfull, och att det sätt, hvarpå den är detta, företrädesvis egnar sig att väcka djup betraktelse och känslorik själsstämning. Det är sannt, att den i sådan omgifning uppvuxna Sångmöns verldsåskådning liknar dess speglade insjöar, der mellan strändernas mörka berg- och trädskuggor en ljusblå himmel nedblickar. Det är sannt, att öfver denna spegling kan ömsom Nordens morgon och Nordens dag, ömsom Nordens afton och Nordens natt, utbreda sig med så storartad fägring, att i förra fallet en hög hjeltelåga, i sednare fallet en hög siarelåga, och i båda fallen en hög odödlighetslåga uppflammar inom

hennes hjerta. Det är sannt, att till dessa stämmningars samlif, än i motsats, än i enhet af omätlig glädighet och omätligt svårmod, af jordomskapande bragdbegär och jordförskjutande längtan, sammanverka på engång hennes sommars korta tjuvningsdröm, hennes tidiga hösts med skyndsambhet affallande drägt, samt den långa vinterdvalans skumbhet och stumbhet; under det, att, i den förstnämnda årstiden, sjelfva det ljusa af grässets och löfvens grönska påminner om dess snabba förgänglighet, men tillika om sin egen dermed förenade högre symboliska betydelse, — och deremot, i den sistnämnda årstiden, sjelfva det mörka tyckes enkom afpassadt, att låta stjernhvalfvet genomtindra med ett uttryck af Valhall och Gimle. Det är till och med sannt, att sjelfva vinterlifvet i vår Nord kan, under vissa förhållanden, äga en rörlighet och friskhet, hvarom blott den, som sjelf lefvat deri, förstår äga en föreställning. Tänkom oss nu allt detta, i sitt sammanhang med den öfverhufvud (så i andlig, som kroppslig) mening ensliga karakteren af tillvarrelse i en ofantlig landsträcka, som är glest bebodd och af ett ännu glest bildadt folk; tänkom oss Skaldens själ såsom varande sålunda, i hans vanliga lif, sammanpressad af en i månet afseende njugg natur och en i lika månet afseende torftig mennisko-omgifning, hvilka fördenskull båda två oftare motverka, än medverka hans sträfvan till sina själsgåfvors fria och harmoniska utveckling! Huru skulle vi då undgå, att

finna förklarligt, hvad vår vitterhets häfder tillfyllest intyga: att hittills är det enda skalde-anlag, som i Sverige mäktat hinna någon fullkomlighet, anlaget för lyrisk sång? Denna är nämligen sådan, att endast ett skönt ögonblicks hänförelse behöfves, — lycksalig antingen innehållet kallas sällhet eller smärta, — för att skalden skall kunna uppsväfva på ändtligen lösgjorda vingår, plötsligt framljungande eller framklingande sitt innersta på ett sätt, der han antingen gör det bästa af detta innersta till sitt ämne, eller ock rentaf förgäter sig sjelf, i och för något ämne af rikare, af högre beskaffenhet. Också är det ingalunda utan djup historisk betydelse, att i spetsen för Skandinaviens vitterhet — och således äfven för Sveriges — befinner sig ett lyriskt qvæde af denna sista och högre art; ja, af den högsta; emedan det har Gud, Tiden och Evigheten till föremål. Vi mena det qvæde, hvarmed Sämunds-Eddan värdigt begynner: "Valas Siare-sång"; enligt alla kännetecken, inre och yttre, det äldsta, som från forntiden blifvit bevaradt på våra urmödrars tungomål. Öfverströmmande af lyrisk tjuuning, om än i ofta hårda, oftare brutna och stundom förvirrade ljud, framsjunger det, från sin början till sitt slut, himmelens och jordens hemlighet; vid ett strängaspel, ur hvilket icke blott Sångmöns, utan hela Menniskoslägtets, hela Verldens kall, strid, lidande, ångest och förhoppning klinga.